

ת"פ 42307/01/16 - רשות העתיקות - ירושלים נגד יצחק אטיאס, ישראל מאיר וקנין

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 42307-01-16

בפני כבוד השופט דב פולוק

בעניין:

רשות העתיקות - ירושלים

המאשימה

נגד

1. יצחק אטיאס

2. ישראל מאיר וקנין

הנאשמים

הכרעת דין

בכתב האישום מואשם הנאשם בביצוע העבירות הבאות, עבירה לפי סעיף 9(א) וסעיף 37(ב) לחוק העתיקות תשל"ח-1978, עבירה של חיפוש עתיקות ללא רישיון חפירה ועבירה לפי סעיף 29(א) וסעיף 37(ב) לחוק העתיקות, עבירה של איסור פעולות באתר עתיקות.

תחילה אציין שהחלטתי לזכות את הנאשמים מחמת הספק מביצועה של עבירה לפי סעיף 29(א) לחוק העתיקות.

כעת נדון בכתב האישום לגופו.

לטענת המאשימה ביום 1.3.2015 נתפסו הנאשמים בתוך חורבת אלוזה כשהם מחפשים עתיקות באמצעות גלאי מתכות, מקוש, את חפירה וקלשון. חורבת אלוזה הוכרזה כאתר עתיקות על פי החוק מיום 18.5.1964 (להלן: "האתר"). המאשימה סוברת שהנאשמים חיפשו באתר עתיקות בלא שהיה להם כל רישיון, או אישור בכתב, מאת מנהל רשות העתיקות לעשות זאת (להלן: "האירוע").

הנאשמים מכחישים את טענות המאשימה. לגרסתם המטע אותו מעבד הנאשם 1 כבר מספר שנים נמצא בבעלות המושב שדות מיכה ובאישור המושב הוא עובד בו. בעת שנתפסו לא ידעו הנאשמים שהמטע מצוי באתר עתיקות מוכרז. לטענתם, הם נתפסו כשברשותם גלאי מתכות, שכן, באותה עת הם חיפשו אחר שרשרת יקרה לנאשם 2 אשר אבדה לו

עמוד 1

במהלך עבודתו במטע.

כמו כן טוענים הנאשמים שלא כל תנאי ההכרזה הנדרשים על פי חוק העתיקות מולאו בהכרזת האתר בו נתפסו. מעבר לאמור, מוסיפים הנאשמים וטוענים כי נעשו כלפיהם מחדלי חקירה, בהם פגיעה בזכות היועצות בעורך דין, ועל כן לא ניתן להרשיעם במקרה דנן בעבירות המיוחסות להם בכתב האישום.

דיון והכרעה:

תחילה עלינו לבחון האם ההכרזה על חורבת אלוזה כאתר עתיקות נעשתה כנדרש על פי החוק.

סעיף 28 לחוק העתיקות קובע כי:

(א) המנהל רשאי להכריז כי מקום פלוני הוא אתר עתיקות; ההכרזה תפורסם ברשומות.

(ב) הכריז המנהל כאמור, תירשם על כך הערה בפנקסי המקרקעין ותימסר הודעה על כך לבעל המקום ולמחזיק בו, אם זהותם או מענם ידועים, ולועדה המחוזית לתכנון ולבניה.

בעניין זה נכתב בחוות דעתו של המומחה מטעם רשות העתיקות, ד"ר איתן קליין (להלן: "המומחה"), סגן מנהל היחידה למניעת שוד עתיקות ומפקח על המסחר בעתיקות ברשות העתיקות, אשר נערכה ביום 4.3.2015 (מסומנת ת/6) כי:

"האתר ח'רבת אל-לוזה הינו אתר עתיקות מוכרז ברישומי המדינה בילקוט הפרסומים 1091 מתאריך 18/5/1964 עמ' 1465. מספר האתר ברישומי המדינה 1492/0."

נדגיש כי חוק העתיקות, אשר נחקק ביום 31.1.78, מגדיר שלושה סוגי אתרים:

האחד - מקום המוכרז כאתר עתיקות לאחר כניסת החוק לתוקף ועליו חלות הוראות סעיף 28 לחוק;

השני - מקום הגובל באתר עתיקות ועליו יחולו הוראות סעיף 29 לחוק;

השלישי - מקום שנחשב לפני כניסת החוק לתוקף כאתר היסטורי (דהיינו, אתר עתיקות) לפי פקודת העתיקות ומכוח הוראת המעבר הקבוע בסעיף 49(ב) לחוק העתיקות רואים אותו כאילו קויים לגביו הפרסום לפי סעיף 28 לחוק.

מחוות דעתו של המומחה מטעם הרשות עולה כי חורבת אלוזה הוכרזה כאתר עתיקות בתאריך ה- 18.5.1964, היינו בטרם נכנס חוק העתיקות לתקפו. לאור האמור, חלה על הכרזה זו הוראת המעבר הקבועה בסעיף 49(ב) לחוק העתיקות.

כאמור, לטענת הנאשמים, רשות העתיקות לא פעלה על פי כל התנאים הנדרשים בסעיף 28(ב) לחוק העתיקות, בהם רישום הערת אזהרה על המקרקעין והודעה לבעל המקום והמחזיק בו על כך שהאתר הינו אתר עתיקות.

סעיף 49 לחוק העתיקות קובע כי:

- (א) רשיון שניתן לפי פקודת העתיקות ושהיה בתוקף ערב תחילתו של חוק זה, רואים אותו כאילו ניתן לפי חוק זה.
- (ב) הרשימות של המצבות והאתרים ההיסטוריים שפורסמו לפי פקודת העתיקות ושהיו בתוקף ערב תחילתו של חוק זה, רואים אותן כאילו פורסמו לפי סעיף 28 לחוק זה.

מן האמור בסעיף נראה שלאור העובדה שחורבת אלוזה הינו אתר שהוכרז כאתר עתיקות בטרם כניסתו לתוקף של חוק העתיקות, הרי שלא חלה על רשות העתיקות החובה לעמוד בתנאים הקבועים בסעיף 28(ב) לחוק העתיקות, שכן, מהוראת החוק עולה שהוא אינו קובע תנאים חדשים לגבי אתרים שהוכרזו על פי פקודת העתיקות בטרם כניסתו לתוקף של חוק העתיקות. מטרת הוראת המעבר הקבועה בסעיף 49(ב) לחוק העתיקות היא לשמור על רצף הפרסום באשר לקיומם של אתרי עתיקות. לפיכך, ההכרזה בדבר קיומו של אתר עתיקות בטרם חקיקתו של סעיף 28(ב) לחוק העתיקות לא מצריכה ביצוע של פעולה נוספת מצד רשות העתיקות. כניסתו של חוק העתיקות לתוקף לא דורשת להתחיל מחדש בתהליך של פרסום האתר, ישום הערת אזהרה או הודעה למחזיקים באתרי עתיקות וההכרזה ברת תוקף בלי קשר לתנאיו של הסעיף.

לפיכך, אני מקבל את טענת המאשימה שהאתר פורסם כדין ולא היתה על הרשות כל חובה נוספת על פי סעיף 28 לחוק, לרבות חובת רישום הערת האזהרה והודעה לבעלי המקרקעין.

הנאשמים אינם מעלים כל טענה ביחס לחוקיות ההכרזה על פי הפקודה. מכאן, שנקודת המוצא לדיון הינה כי ההכרזה על חורבת אלוזה כאתר עתיקות רשום בחוק נעשתה כדין. ב

המומחה העיד בחוות דעתו באשר להימצאותו של המקום בו נצפו הנאשמים בעת האירוע בתוך ההכרזה על חורבת אלוזה כאתר ארכיאולוגי:

עוד כתב המומחה מטעם רשות העתיקות בחוות דעות (מסומנת ת/6) כי:

"...המקום בו נמצאו החשודים מצוי במרכז ההכרזה והוא מרוחק כ-300 מטרים ממערב למרכז האתר העתיק. הנקודה בה נצפו החשודים עובדים עם גלאי מתכות וחופרים גומות בעומק של כ-40 ס"מ ובקוטר של כ-0.5 מ' מצוי בשולי מטע אפרסקים. האדמה של מטע האפרסקים מכילה שברי חרסים רבים המתוארכים באופן כללי לימי הבית השני (התקופה הרומית הקדומה) וניתן לראות אותם על פני השטח. המטע עצמו (המקום בו בוצעה החפירה והחיפוש באמצעות הגלאים) מצוי בפריפריה החקלאית של האתר על גבי שלוחה המשתפלת מראש האתר לכיוון מערב. הן ממערב למטע והן ממזרחה זהיתי במהלך הסיור שרידים עתיקים הכוללים דרך עתיקה ומדרגות חקלאיות עתיקות (תצלומים שצילמתי במהלך הסיור מצ"ב...) ומכאן ברור שהמטע עצמו הינו חלק מאותה פריפריה חקלאית".

בעניין הימצאותו של המקום בו נצפו הנאשמים בעת האירוע על ידי הפקחים בתוך תחומי ההכרזה של חורבת אלוזה העיד המומחה בפני בית המשפט כי:

"ש.... תבהיר מה ההבדל בין אתר לבין ההכרזה

ת. כשאני מדבר על אתר עתיקות אני מדבר על יישוב עתיק, תחומי הישוב העתיק אבל בהכרזה בנוסף לתחומי האתר העתיק יש את הפריפריה החקלאית מסביב לאתר כלומר מתקנים חקלאיים מהעת העתיקה ודרכים, מתקנים תעשייתיים שלא נמצאים בתחומי היישוב אלא מחוצה לו. ההכרזה כוללת את כל השרידים העתיקים הללו.

ש. השרידים העתיקים יכולים להיות במרכז או בצד ההכרזה

ת. כן"

(עמ' 38 - 39 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

עוד מסביר המומחה באשר להכרזה על אתרים כאתרי עתיקות:

"ש. ... הגומות... מצויות בשולי מטע האפרסקים, כלומר הגומות הן בתוך מטע האפרסקים.

ת. כן..."

במדינת ישראל יש 30,000 אתרי עתיקות ואף יותר, ואם היינו צריכים לאתר (צ"ל לגדר ד.פ.) כל אתר ואתר היינו מגדרים את כל מדינת ישראל ולא ניתן היה לנוע באופן חופשי בשטח. אתר עתיקות נראה באופן ברור בשטח לכל בר דעת. בשטח עצמו ובתוך מטע האפרסקים רואים הרבה שבירי חרסים על הרצפה וזו היתממות לומר שלא יודעים שיש שם עתיקות... כל השטחים מסביב לשדות מיכה הם אצרי עתיקות."

(עמ' 36 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

במהלך עדותו בפני בית המשפט המשיך המומחה והעיד על כך שהמקום בו נתפסו הנאשמים בעת האירוע מצוי בתוך מטע חקלאי הצמוד למושב שדות מיכה, ונמצא בתחומי ההכרזה של האתר הארכיאולוגי:

"ש. זאת אומרת אפשר להגיד שאתר העתיקות צמוד למושב שדות מיכה

ת. קרוב. כן. אני יכול לומר שיש גם הרבה אתרי עתיקות באזור שדות מיכה.

...

ש.... לידיעתך המטע החקלאי הפועל... הוא מטע פעיל

ת. אמת

ש. ומצוי בתוך אתר עתיקות

ת. כן. במרכז ההכרזה... הם נתפסו, אנחנו מדברים על הכרזה של קילומטר על קילומטר והם נתפסו בדיוק במרכז ההכרזה. 300 מטר ממזרח מהמקום בו נתפסו ישנה גבעה בולטת שעליה מרכז האתר העתיק ולמעשה נקודת התפיסה היא בשיפולים של האתר. "

(עמ' 34 - 35 לפרוטוקול הדין מיום 12.4.2018).

מן האמור הן בחוות דעתו של המומחה והן בעדותו בבית המשפט עולה כי המקום בו נתפסו הנאשמים בזמן האירוע אכן נמצא בתוך תחום ההכרזה, שהקיפה קילומטר על קילומטר, על חורבת אלוזה כאתר עתיקות.

באשר לטענת הנאשמים לפיה לא ידעו כי המקום בו נתפסו הינו אתר עתיקות מוכרז, הרי שאין בטענה זו ממש. שכן, אף אם נניח שטענה זו נכונה הרי שאין לה תוקף משפטי, כיוון שמעת שנתפרסם ברשומות הצו שמכריז על מקום כאתר עתיקות אנו מעמידים את הנאשמים בחזקת מי שיודעים, גם אם בידיעה קונסטרוקטיבית, שהאתר הינו אתר עתיקות והחפירה בו אסורה. זאת כפי שקובעת חזקת ידיעת הדין בסעיף 57ב לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.

הנאשמים מואשמים בביצוע עבירה של חיפוש עתיקות ללא רישיון חפירה, עבירה הקבועה בסעיף 9(א) לחוק העתיקות לפיו:

לא יחפור אדם במקרקעין לגילוי עתיקות, ולא יחפש עתיקות בכל דרך אחרת, לרבות השימוש במכשיר לגילוי מתכות, ולא ילקט עתיקות, אלא אם קיבל רישיון לכך מאת המנהל (להלן - רישיון חפירה) ובהתאם לתנאי הרישיון.

סעיף 1 לחוק העתיקות קובע:

"אתר עתיקות" - שטח המכיל עתיקות, שהמנהל הכריז עליו לפי סעיף 28(א);

"הרשות" - רשות העתיקות כמשמעותה בחוק רשות העתיקות, תשמ"ט-1989;

...

"חפירה" - לרבות חיפוש עתיקות וחפירת נסיון;

כמו כן מואשמים הנאשמים בביצוע עבירה של איסור פעולות באתר עתיקות, עבירה הקבועה בסעיף 29(א) לחוק העתיקות:

(א) באתר עתיקות לא יעשה אדם ולא ירשה לעשות אחד מאלה אלא באישור בכתב מאת המנהל ובהתאם לתנאיו:

(1) בניה, סלילה, הקמת מיתקן, חציבה, כרייה, קידוח, הצפה במים, סיקול, חרישה, נטיעה או קבורה;

(2) הנחת עפר, דומן, פסולת או אשפה, לרבות הנחתם בנכס הגובל באתר;

(3) שינוי, תיקון או תוספת בעתיקה הנמצאת באתר;

(4) פירוק עתיקה או כל דבר הנחזה כעתיקה או הסרת חלק ממנה או העתקתה ממקומה;

(5) כתיבה, חריתה או צביעה;

(6) הקמת בנינים או קירות בנכס הגובל באתר;

(7) כל פעולה אחרת שקבע המנהל לגבי אתר עתיקות פלוני.

כעת עלינו לבחון האם ביצעו הנאשמים את העבירות בהן הם מואשמים.

בעת האירוע ערכו הפקחים אלון קליין (להלן: "קליין") ועוזי רוטשטיין (להלן: "רוטשטיין") סיור פיקוח שגרתי במקום.

קליין, מפקח ביחידה של רשות העתיקות מעל 20 שנה, העיד בפני בית המשפט כי:

"ערכתי סיור שגרתי בחורבת אילוזה שהוא אתר עתיקות מוכרז בקרבת המושב שדות מיכה ביחד עם...המפקח עוזי. כשנסעתי עם הרכב לכיוון שדות מיכה בתחומי האתר הבחנתי בשני אנשים שאחד מהם מחזיק בידו גלאי מתכות. עצרתי את הרכב והסתכלתי במשקפת וביקשתי מעוזי שיעבור אותי ויסע אל החשוד שמחזיק את הגלאי בידיו. הבחנתי עם המשקפת שהוא הולך עם הגלאי בתוך סבך העצים ומניח אותו שם. חברתי לעוזי...וביחד הלכנו לכיוון השיחים ומצאנו את המכשיר שם. חזרתי יחד עם עוזי לכיוון הרכב לעשות סריקה וסיור במקום שהם היו וראיתי סימני חפירה, ראיתי כלי חפירה כמו קלשון וטוריה ועוזי מצא שם עוד גלאי מתכות נוסף שהיה זרוק שם על הרצפה בקרבת הרכב שלהם שעמד שם. תחקרנו אותם, שאלנו אותם מה הם עושים ואמרו שהם מחפשים שרשרת זהב שנפלה להם במקום."

(עמ' 6-7 לפרוטוקול הדיון מיום 8.1.2017).

קליין ממשיך ומעיד שלא ראה את הנאשמים חופרים בשטח ממש, אך מדגיש שראה את הנאשם 2 אוחז בגלאי מתכות, וזאת באמצעות צפייה במשקפת:

"ש. אתה לא ראית אף אחד מהנאשמים חופר בשטח

ת. לא ראיתי

ש. ואתה גם לא ראית אף אחד מהם מחפש עם גלאי מתכות

ת. לא. אני ראיתי רק אחד מחזיק גלאי מתכות...מר ועקנין...

ש. זאת אומרת את מר אטיאס לא ראית מחזיק גלאי מתכות ביד...לא ראית חופר לפיכך למה עיכבת אותו?

ת. כי ראיתי את הגלאי זרוק על הרצפה לידו ואת סימני החפירות הטריים ולכן עיכבתי אותו"

(עמ' 10 לפרוטוקול הדיון מיום 8.1.2017).

הפקח קליין מעיד באשר לגומות החפורות שראה באתר כי:

"ש. הצילום של הגומה בת/1 מה היה העומק שלה

ת. לא מדדתי אני מניח 20-30 ס"מ.

...

היו עוד אבל צילמתי רק את זה....לא הלכתי בכל 18 הדונם לחפש. ראיתי נוספות אבל צילמתי רק אחת.

...

ש. היו מתכות בתוך הגומות האלה

ת. לא ראיתי

ש. היו חרסים בתוך הגומות האלה

ת. לא זוכר. באתר עצמו יש המון חרסים."

(עמ' 14 לפרוטוקול הדיון מיום 8.1.2017).

לעניין גלאי המתכות שנמצאו באתר העיד קליין כי:

"שאלת בית המשפט - אתה ראית את נאשם 2 בא ומנסה להסתיר את הגלאי?

ת. הולך עם הגלאי לשיחים ושם אותו שם...30-40 מטרים...עומד ומסתכל עם המשקפת".

...

אני זיהיתי שניים, אחד מהם - זה שהחזיק ביד את הגלאי - אחריו הסתכלתי עם המשקפת...עוזי עבר אותי וכמעט הגיע עד האנשים ואני הצטרפתי אליו ואז הלכנו יחד עם אדון ועקנין לסבך של השיחים והוצאנו משם את הגלאי...

...

שאלת בית המשפט - גם מכשירי גלאי היו שם

ת. שניים

....

ש. ראית את המכוש ליד העצים"

(עמ' 17-18 לפרוטוקול הדיון מיום 8.1.2017).

עם זאת עלינו לציין שבחיפוש שנערך בבתי הנאשמים וקרוביהם לא נמצאו כל עדויות לעתיקות, כפי שעולה מדבריו של הפקח קליין בפני בית המשפט:

"ש. אם גם עשיתם חיפוש בביתו של יצחק אטיאס וגם ברכבו

ת. נכון

ש. זה נכון שלא מצאתם שום עתיקה לא ברכבו ולא בכיסו ולא בביתו

ת. נכון"

(עמ' 11 לפרוטוקול הדיון מיום 8.1.2017).

גם הפקח רוטשטיין העיד כי בחיפוש שנערכו אצל הנאשמים לא נמצא דבר:

"ש. נכחת בעת החיפוש בבתי של הנאשמים

ת. נכחתי בחיפוש בביתו של אטיאס ולא נמצא דבר".

(עמ' 43 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

כמו כן, העיד בפני בית המשפט גם הפקח עוזי רוטשטיין, מפקח ביחידה למניעת שוד עתיקות מזה כ-6 שנים, ומדבריו עלה כי:

"ב-1/3/15...נסעתי ברכבי אחרי רכבו של מפקח הגזרה אלון קליין כאשר אנו יורדים משיא הגובה של...חירבת א-לזזה לכיוון מושב שדות מיכה...אלון עצר את הרכב וצעק לי שהוא מזהה בחור קצת לפנינו עם גלאי מתכות ביד...אני עקפתי אותו מימין ונסעתי בשביל עד לאזור המדובר...אולי 100 מטר מהנקודה שבה נעצרתי. הגעתי לשטח שנראה כמו מטע צעיר...אלון הצטרף אליי מיד ופגשנו שם גבר..שאחז טוריה בידו... (אטיאס) אמר...והוא ממושב שדות מיכה והוא עוסק יחד עם בחור נוסף שראינו במרחק של כ-40 מטר...בתחזוקה שוטפת של המטע...במהלך סריקת השטח הגענו...40 מטר בקצה השטח המעובד לקבוצת עצים, נקודה ממנה ראינו את...ישראל ועקנין שאותו זיהו אלון כמי שמסתובב עם גלאי מתכות ביד והוא יצא לעברנו מקבוצת העצים עם עת חפירה ביד. מתחת לאחד העצים בקבוצת העצים המדוברת היה מונח לו גלאי מתכות...ישראל אמר שהגלאי שייך לו ויצחק התערב בשיחה ואמר שישראל איבד שם שרשרת או צמיד בשטח ובא לחפש אותו...סריקה נוספת ובמהלך הסריקה הגעתי לנקודה בה נראה, אני אומר בדיעבד, ...ישראל על ידי אלון בהתחלה עם גלאי המתכות ובנקודה זו גיליתי גלאי מתכות נוסף פשוט יותר מהקודם וקילשון בעל ידית כחולה כאשר נראים בבירור רגב אדמה טריים על שיני הקלשון ובמרחק כמטר מהקילשון גומה טריה באדמה שניכר שנחפרה זה עתה...."

(עמ' 40 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

הפקח רוטשטיין ממשיך ומעיד כי:

"חלק מההכרזה נופל גם על שטח חקלאי

ש. זה נכון...האיש... (אטיאס) אמר לך שהוא משדות מיכה ולטענות בא לשטח ועוסק בהחזקה שוטפת של המקום.

ת. אמת.

ש. כלומר באופן ספונטני מה שאמר וזה היה ההסבר שלו.

ת. כן

ש. האם נכון שבתוך השטח המוכרז היה גם מטע אפרסקים שאתה מכנה אותו מטע צעיר

ת. כן "

(עמ' 41 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

באשר לגומות שנמצאו בשטח העיד הפקח רוטשטיין כי:

"ש. תאשר שאתה עצמך לא ראית אף אחד מהם חופר גומה שעליה אתה מדבר.

ת. אני מאשר"

(עמ' 43 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

באשר לגלאי המתכות שנמצא העיד רוטשטיין כי:

"ש. אמרת שמשיחה שהיתה לך עם ישראל הוא אישר שהגלאי שלו

ת. כן. זה המשוכלל שישראל אישר לי שהוא שלו...

ש. ...אמר לך מה הוא עשה שם עם הגלאי

ת. יצחק אמר שישראל איבד שם צמיד או שרשרת

ש. הגלאי המשוכלל וזה השני שמצאת, שני אלה היו בתוך ההכרזה

ת. כן"

(עמ' 43 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

באשר לגומות שנצפו במקום כתב המומחה מטעם רשות העתיקות בחוות דעות (מסומנת ת/6) כי:

"בסיוור שערכתי בשטח...זיהיתי את נקודת התפיסה ואת גומות החפירה. המקום בו נמצאו החשודים מצוי במרכז ההכרזה והוא מרוחק כ-300 מטרים ממערב למרכז האתר העתיק. הנקודה בה נצפו החשודים עובדים עם גלאי מתכות וחופרים גומות בעומק של כ-40 ס"מ ובקוטר של כ-0.5 מ' מצוי בשולי מטע אפרסקים".

אומנם מעדויות הפקחים עולה שאך הנאשם 2 נצפה אחוז בגלאי המתכות בשטח האתר, והנאשמים לא נצפו חופרים את הגומות. על כך נשאל המומחה במהלך עדותו בבית המשפט:

"ש. כמה גומות היו שם

ת. גומה אחת גדולה, עמוקה, בעומק של חצי מטר פחות או יותר והיו עוד מספר גומות, משהו כמו 6 - 7, הן היו יותר רדודות.

...

ש. ...הגומות...מצויות בשולי מטע האפרסקים, כלומר הגומות הן בתוך מטע האפרסקים.

ת. כן...

בשטח עצמו ובתוך מטע האפרסקים רואים הרבה שברי חרסים על הרצפה וזו היתממות לומר שלא יודעים שיש שם עתיקות...כל השטחים מסביב לשדות מיכה הם אצרי עתיקות."

(עמ' 36 לפרוטוקול הדיון מיום 12.4.2018).

"אני בדקתי בכל האתר, התחלתי בראש האתר למעלה וסקרתי אותו וירדתי לאורך השלוחה עד שהגעתי לנקודה שבה הם נתפסו ואחר כך בדקתי מסביב.

ש. לגבי חפירת הגומות זה מה שאלון אמר לך

ת. אלון הצביע לי על הנקודה שבה הם נתפסו...אני לא זוכר בדיוק

ש. יצאת עם אלון לשטח

..

ת. הוא ליווה אותי לאורך הסיוור אבל אני מכיר את האתר מזה שנים רבות.

ש. אמרת שראית גומה בעומק של כחצי מטר, אבל עוזי רוטשטיין דיבר על 20 ס"מ

עמוד 10

ת. יכול להיות. אני יודע מה שאני ראיתי...אני זוכר שנכנסתי עם הגוף שלי לתוך הגומה ועל סמך זה הגעתי למסקנה שזה היה בעומק של חצי מטר"

מן האמור בעדויות הפקחים עולה שהנאשם 1 נצפה באתר ובידיו גלאי עתיקות. כמו כן נמצאו בחיפוש באתר עצמו כלי חפירה בהם מכוש קלשון ועת חפירה ושני גלאי מתכות. הפקחים גם העידו כי משראה הנאשם 2 את הפקחים הוא ברח לכיוון סבך העצים ושם החביא את הגלאי שהיה בידו. מן התמונות שלקחו המומחה והפקחים (מסומנות ת/1, ת/6 ו-ת/7) ומעדויותיהם עולה שנצפו באתר מספר גומות טריות בעומק כמה עשרות סנטימטרים בשטח יחד עם כלי החפירה והגלאים. עם זאת, בחיפוש שנערך אצל הנאשמים לא נמצאו כל ממצאים ארכיאולוגיים.

סעיף 38 לחוק העתיקות קובע חזקה לפיה:

הנמצא באתר עתיקות כשברשותו של הנמצא או בסביבתו הקרובה מצויים כלי חפירה ויש להניח כי זה מקרוב נעשתה בהם עבודת חפירה באתר, או שברשותו או בסביבתו הקרובה מצוי מכשיר לגילוי מתכות, חזקה שהתכוון לגלות עתיקות, אם לא הוכיח שלא היתה לו כוונה כאמור.

הסעיף קובע חזקה לפיה מי שנמצא באתר עתיקות כשברשותו או בסביבתו הקרובה מצויים כלי חפירה ויש להניח שנעשתה בהם עבודת חפירה באתר במועד סמוך, או שברשותו או בסביבתו הקרובה מצוי מכשיר לגילוי מתכות, חזקה שהתכוון לגלות עתיקות אם לא הוכיח אחרת.

קעת נבחן האם עלה בידי הנאשמים להפריך את החזקה לפיה התכוונו לגלות עתיקות כאשר נתפסו על ידי הפקחים באתר.

הנאשם 1 העיד בפני בית המשפט כי הוא גר במושב שדה מיכה ועובד בשטח שבו נתפסו כחקלאי בעל מטע של עצי פרי במקום. כמו כן העיד הנאשם 1 שלא ידע כי המקום עליו נמצא המטע הוא אתר עתיקות:

"אני גר בשדות מיכה...מתעסק בחקלאות ובנגרות...מעבד את השטח הזה כבר מעל 40 שנה...לפני 8 שנים נטעתי עצים של פירות. אני מעבד אותם..."

ש. ידעת שזה אתר עתיקות

ת. לא. מעולם לא אמרו לי שזה אתר או שייך לאתר, או שיש בו עתיקות. זו אדמה חקלאית".

(עמ' 47 - 48 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

הנאשם המשיך והעיד שהוא והנאשם 2 הגיעו למטע ביום האירוע על מנת לעבוד בו וכן על מנת לחפש שרשרת שאבדה לנאשם 2 במהלך העבודה במטע:

"באנו לעבוד אני וחבר שלי, מצביע על נאשם 2, בסוף היום נפלה לו השרשרת, כנראה במהלך העבודה, אחרי כמה

ימים הוא הודיע לי שנפלה לו השרשרת בשטח. חיפשנו גלאי כדי למצוא, אי אפשר למצוא האדמה חרושה. אחרי חצי שעה באו הפקחים של רשות העתיקות...עשו חיפוש בשטח, עשו חיפוש בבית שלי, שלו ושל סבתא שלו ולא מצאו כלום. רשות העתיקות עושים פעם בשבועיים סיור באזור שלי, כל יום אני נמצא שמה ואף פעם לא אמרו לי כלום. "

(עמ' 47 - 48 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

במהלך עדותו ציין הנאשם 1 שפקחי רשות העתיקות עושים סיור באזור המטע פעם בשבועיים. בציון עובדה זו יש לכל הפחות להעלות תמיהה ולהטיל מעט ספק בכך שהנאשם 1, שעובד במקום שנים רבות, לא חשד אפילו שמדובר באתר עתיקות כשהוא רואה את אנשי הרשות מסתובבים במקום כל שבועיים לערך.

בהמשך עדותו מודה הנאשם 1 שבעת האירוע היה במקום עם גלאי מתכות וכלי עבודה בהם מעדר וקלשון, אולם לטענתו אלה שימשו אך ורק למטרת חיפוש השרשרת האבודה של הנאשם 2 ולא לחיפוש עתיקות:

"ש. אתה מודה שהיית בשטח עם גלאי מתכות.

ת. כן

...

ת. כלי עבודה מעדר וקלשון

ש. כדי לחפש את השרשרת

ת. כן

...

ש. גלאי מתכות 1 הביא החבר שלך ואחד אתה הבאת

ת. כן

ש. הוא שלך

ת. לא...של קרוב משפחה של קבלן בניה שיפוצים".

(עמ' 48 - 49 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

הנאשם 1 ממשיך ומעיד באשר לגלאי המתכות שנמצאו, כאשר בא כוחה של המאשימה מעמת אותו עם הדברים שמסר בהודאתו במשטרה (מסומן ת/4):

"ש. אני מפנה אותך לת/4 - החקירה שלך ... עמ' 1 - לפני זה היה החבר שלך שם עם הגלאי מתכות?

ת. לא

ש. בעמ' 1... "לפני שנה הגיע...נפלה לו שרשרת והוא רצה לבוא ולחפש אותה...לא מצא...עובד איתו" - כך אמרת בהתחלה. אח"כ שואלים אותך בעניין הזה ותיקנת את הגרסה שלך ואמרת שהכל באותו יום. מה נכון.

ת. לא ידענו לעבוד עם הגלאי, לכן הבאנו אחר...ההוא היה משוכלל מידי. הגלאי הראשון לא הצליח לנו לכוון אותו ולעבוד איתו, הבאנו אחד אחר פשוט...חיפשנו באותו יום, פעם אחת הייתי שם. הגלאי הראשון לא היה טוב ולכן הלכתי והבאתי את השני...

ש. כמה זמן הגלאי שהבאת מהבית היה אצלך?

ת. כמה ימים. רצינו לחפש את השרשרת שלו. אין לי פרטי צריך להשיג להלוות.

ש. השרשרת הזו - חיפשתם אותה כמה פעמים לפני?

ת. לא. רק באותו יום.

ש. השרשרת חשובה

ת. כן, חשובה מאוד"

(עמ' 49 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

מקריאת הדברים עולה שהנאשם 1 מוסר מספר גרסאות הן בבית המשפט והן בהודאתו במשטרה (מסומנת ת/4) באשר למתי חיפשו את השרשרת וכמה פעמים הוא והנאשם 2 חיפשו אחריה.

הנאשם 1 נחקר על ידי המפקח יואב מזרחי ביום 1.3.2015 (מסומנת ת/4), גם מן החקירה עלה שגרסתו של הנאשם 1 אינה אחידה:

"לפני כשנה הגיע הבחור שנתפס איתי היום...לעזור לי בשטח לעבד את האדמה והוא אמר לי שנפלה לו בשטח שרשרת והוא רצה לבוא ולחפש אותה. בהתחלה הוא הגיע עם גלאי מתכות פשוט חיפש ולא מצא אחר כך הגיע עם גלאי מתכות אחר ולא מצא. והיום הוא הגיע עם הגלאי המשוכלל שפעם ראשונה הוא עובד איתו ורצה לחפש את השרשרת הוא עשה כמה בדיקות למכשיר ואפילו לא הספיק לחפש הרבה עד שהפקחים הגיעו.

ש. מתי אבדה לו השרשרת.

ת. לפני כחצי שנה או שנה בעונה שעברה כשהוא עזר לי.

ש. מתי הוא אמר לך שהוא איבד שרשרת בחלקה?

ת. כמה ימים לאחר שהוא שם לב שאין לו את השרשרת.

ש. מתי בפעם הראשונה התחיל לחפש את השרשרת?

ת. היום בפעם הראשונה.

ש. אבל אמרת שכבר שלוש פעמים הוא ניסה לחפש עם גלאים שונים?

ת. ...פעם ראשונה היתה היום בהתחלה הוא ניסה עם הגלאי הפשוט...אבל לא עבד טוב ואחר כך עם הגלאי המשוכלל. לפני כן הוא ניסה גלאי פשוט אחר ליד הבית שלו שלא עבד ולכן הוא החליט לנסות עם הגלאי המשוכלל.

...הגלאי המשוכלל של ישראל ועקנין והגלאי הפשוט שייך לי אני הלוואתי אותו ממישהו.

...

ש. למה אתה צריך את הגלאי

ת. כדי לעזור לישראל ועקנין למצוא את השרשרת.

...

ש. מה עשיתם שם?

ת. אני עדרתי את הגומות וישראל הדליק את המכשיר והתחיל לכוון אותו וניסה ללמוד איך הוא עובד.

ש. מתי ניסיתם את המכשיר הפשוט?

ת. היום איך שהגענו.

ש. מי עבד עליו?

ת. ישראל ניסה לעבוד אתו אך נראה לנו שהמכשיר לא טוב.

ש. ומי עבד על המכשיר המשוכלל?

ת. ישראל

...

ש. מה לגבי מה שסיפרת לי שהייתה אינדיקציה וחפרתם?

ת. היה מקום שהמכשיר נתן אינדיקציה אז חפרנו במקום ולא מצאנו כלום, סתם ישראל לא ידע לכוון אותו.

ש. עם אילו כלים השתמשתם לחפירה

ת. היה לי קלשון בשטח טוריה וזהו..."

גם באשר למועד בו אבדה השרשרת, גם באשר לכמה זמן חלף מיום אובדן השרשרת ועד שהחל חיפוש אחריה בפועל וגם באשר למספר הפעמים בהם חיפשו הנאשמים אחר השרשרת מוסר הנאשם גרסאות שונות הן במהלך הודאתו במטרה והן בעדותו בפני בית המשפט. הגרסאות השונות מחלישות את אמינות דבריו וכן מערערות את בסיס הטענה של הנאשמים באשר לחשיבותה של השרשרת.

גם הנאשם 2 העיד בפני בית המשפט כי מטרת החיפוש עם גלאי המתכות שהובאו הייתה מציאת השרשרת שאבדה לו בעת שעבד במטע:

"קבענו שאני אבוא עם הגלאי ונחפש בשטח. עלינו עם גלאי אחר, עם הטוב הזה והוא לא היה טוב. לא הצלחנו להשתמש בו, הוא היה באנגלית. חזרנו הביתה להביא את הגלאי השני".

...

ש. כמה זמן המכשיר היה אצלכם

ת. משהו כמו שלשה חודשים...עלה 15,000 ₪...חברים שלי עובדים בקדיחות...בשביל התשתיות מבקשים מהם לחפש לפני שעושים בורות, מחייבים אותם לחפש עם גלאי צנרת או דברים כאלה....הציעו לי לקנות את זה ולהשכיר להם כל פעם ב-500 ₪. על הדרך גם חשבתי על השרשרת הזו לחפש אותה".

(עמ' 51 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

מן הדברים של הנאשם 2 עולה שחיפוש השרשרת נעשה "על הדרך" ולא היה המטרה העיקרית בגלאי המתכות. שכן, הנאשם 2 העיד שרכש את הגלאי שלושה חודשים לפני שניגש לחפש עמו את השרשרת. ההמתנה הארוכה מעת רכישת הגלאי ועד לשימוש בו מעידה, לכאורה, על כך שחשיבותה של השרשרת לא הייתה רבה כל כך.

גם תגובתו של הנאשם 2 לבוא הפקחים, כאשר הבחין בהם וברח והסתיר את גלאי המתכות בסבך העצים, מעלה חשד כי הוא הרגיש שמעשיו פסולים. על תגובה זו נשאל במהלך עדותו בפני בית המשפט:

"ש. כשהגיעו הפקחים הם אומרים שאתה "ברחת". למה?

ת. לא ברחתי הלכתי, כן, מהכיוון נגדם. עד שכבר זיהיתי שהם יוצאים מהרכב שלהם, והם לא אנשים פליליים כמו שחשבתי. התקדמתי אליהם. לא לקח דקה שניסיתי להתחמק או לברוח או שלא התלוויתי אליהם. "

(עמ' 51 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

גם בעת חקירתו על ידי המפקח יואב מזרחי, אשר נגבתה 1.3.2015 (מסומנת ת/5) נשאל הנאשם 2 באשר לתגובתו כשהבחין בפקחים:

"ש. למה ברחת מהמקום כשהפקחים הגיעו

ת. כי פחדתי ראיתי שני ג'יפים מגיעים ולא יודעים ולא ידעתי מי זה, אז ברחתי".

בעת חקירתו הודה הנאשם 2 בכך שברח מן המקום ובכך שחשש ממהו, עובדה המחזקת את ההשערה לפיה ידע שמעשה החיפוש שלו באמצעות הגלאי הינו פסול.

כמו כן, הנאשם 2 העיד בפני בית המשפט כי ידע שחיפוש עתיקות באמצעות גלאי הינו עבירה, אולם לא חשב שמדובר באתר עתיקות.

"ש. בחקירה נשאלת אם אתה יודע שאסור להשתמש בגלאי באזור עתיקות?

ת. אני יודע שאסור אבל לא לשם זה באתי....ידעתי שאין מקום שמוכרז שם כאתר עתיקות, אני עובד של 4 שעות בלי הפסקה ומטיילים שם".

(עמ' 51 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

באשר לחשיבותה של השרשרת ולחיפוש אחריה העיד הנאשם בפני בית המשפט כי:

"ב. 1.3.15...המטרה של שניכם להיות בשטח היתה כדי לחפש את השרשרת או לעבוד?

ת. לעבוד....עבדתי שם ואבדה לי השרשרת, אז כשהיה לי גלאי על הדרך חיפשתי...ובדקתי שהוא טוב. "

(עמ' 51 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019)

מדבריו עולה שביום האירוע הגיעו לאתר על מנת לעבוד ולא על מנת לחפש את השרשרת, וחיפוש השרשרת נעשה "על הדרך" במטרה לבדוק האם הגלאי עובד היטב. דבריו אלה של הנאשם 2 עומדים בניגוד לדבריו של הנאשם 1 מהם עלה כי ביום האירוע שהו הנאשמים באתר כחצי שעה והגיעו במטרה לחפש את השרשרת.

עוד נוסף, באשר לחשיבות השרשרת, שהנאשם 2 העיד אומנם שהשרשרת חשובה לו ביותר והיא ניתנה לו כמתנה מסבתו. אולם לא הוצגו בפני בית המשפט כל תמונה או קבלה המעידה על השרשרת ועל חשיבותה, ולא הובא אף אדם נוסף להעיד על חשיבות השרשרת:

"ש. השרשרת מאוד מאוד חשובה לך, נכון?

ת. כן...שרשרת ששים על הגוף, סבתא שלי קנתה לי אותה לבר מצווה.

...

ש. אז למה חיכית כל כך הרבה זמן לצאת לשטח ולחפש אותה עם גלאי מתכות?

ת. ...גלאי מתכות. לקח לי זמן להשיג את זה. חיפשנו המשכנו לעבוד שם ועברנו עם העיניים, והתייאשנו, אז חשבנו על

גלאי.

...

ש. אתה אומר שזה גלאי מתכות שאתה קנית 3 חודשים לפני זה? במחיר של 15,000 ₪?

ת. כן"..."

(עמ' 52 - 53 לפרוטוקול הדיון מיום 23.5.2019).

כמו כן, בעניין גלאי המתכות המשוכלל שנמצא באתר העיד הנאשם 2 במשטרה כי הוא רכש את המכשיר שלושה חודשים לפני שנתפס. מדבריו עולה התמיהה אם השרשרת הייתה כל כך חשובה מדוע חיכה שלושה חודשים עד לחיפוש שלה באתר. מדבריו גם עולה שהשרשרת שימש מקרה מבחן לראות אם הגלאי עובד. כמו כן, עולה שהוא לא רכש את בגלאי לצורך חיפוש השרשרת אלא על מנת להשכירה לחברות בתחום התשתיות ולזכות לתמורה כספית בעבור כך. כך עולה מהודאתו של הנאשם 2 במשטרה (מסומנת ת/5):

"אני קניתי את המכשיר המשוכלל הזה שאני מצביע עליו לפני שלושה חודשים מיד 2 מבחור בשם גיא אבו שלדבריו קנה את זה מארז מתכות בת"א. כדי לבדוק תשתיות חשמל וצנרת כדי להשכיר לבעלי מקצוע בתחומים אלה. והיום במקרה ביצעתי בדיקה למכשיר באזור שנתפסתי...מעבר לבדיקה הגעתי עם המכשיר כדי לחפש שרשרת זהב שנפלה לי לפני כחצי שנה באזור הזה שביצעתי את הבדיקה. כך שאמרתי לעצמי שאבצע את הבדיקה למכשיר וגם אחפש את השרשרת.

...

המכשיר אצלי לא הרבה זמן, בערך שלושה חודשים כך שעוד לא השכרתי אותו...בדקתי אם ניתן למצוא את השרשרת...המכשיר הזה אמור לגלות כל דבר ואם הוא נותן אינדיקציה לשרשרת סימן שהוא עובד.

ש. מצאת את השרשרת או האם התקבלה איזושהי אינדיקציה מהמכשיר?

ת. לא.

ש. כמה זמן בדקת את המכשיר?

ת. היינו בהתחלה חצי שעה עם מכשיר דולק. אחר כך אכלנו ואחר כך שוב עבדתי עם המכשיר עוד 10 דקות עד שהפקחים הגיעו."

באשר למעשיו של נאשם 1 בזמן שהוא נתפס באתר טען הנאשם 2 במהלך הודאתו במשטרה כי הנאשם 1 עסק בעבודות עיבוד של המטע בהם ניקוי אזורי המים סביב לעצי המטע:

ש. מה עשה יצחק אטיאס בזמן שאתה בדקת את המכשיר לגילוי מתכות...

ת. הוא חפר סביב לעצים כדי לנקות את האזור של המים.

ש. מדוע יצחק אטיאס הגיע גם הוא עם מכשיר לגילוי מתכות?

ת. ...נראה לי שהוא בא עם המכשיר כדי לחפש גם את השרשרת כי הוא אמר לי שכבר חמש או שש פעמים הוא הגיע למקום עם המכשיר הזה וחיפש את השרשרת בכל מקרה נראה לי שהמכשיר לא טוב".

עיון מדוקדקת בעדותו של הנאשם 2 בפני בית המשפט אל מול האמרה שמסר במשטרה מעלה כי יש הבדלי גרסאות בין השניים באשר לשאלת מספר הפעמים בהם חיפשו הנאשמים אחר השרשרת ובאשר לחשיבותה של השרשרת למועד בו אבדה למועד בו החלו הנאשמים בחיפוש אחריה.

לאור האמור אני סובר שלא עלה בידי הנאשמים להפריך את החזקה לפיה מי שנמצא באתר עתיקות כשברשותו או בסביבתו הקרובה מצוי מכשיר לגילוי מתכות, חזקה שהתכוון לגלות עתיקות.

בשולי הדברים אציין באשר למחדלי החקירה הנטענים בתיק כי אף אם אניח, שמחדלי החקירה להם טוענים הנאשמים בתיק זה נעשו, עניין שלא הוכח, אין במחדלים הנטענים כדי לשמוט את הקרקע תחת התשתית הראייתית שנאספה לחובת הנאשם ולהוכיח כי לא היה אחד מבין מספר החופרים שחפרו במקום.

אשר על כן אני מרשיע את הנאשמים בביצוע עבירה של חיפוש עתיקות ללא רישיון חפירה, עבירה לפי סעיף 9(א) וסעיף 37(ב) לחוק העתיקות.

באשר לביצוע עבירה של איסור פעולות באתר עתיקות, עבירה לפי סעיף 29(א) וסעיף 37(ב) לחוק העתיקות, הרי שעלה מן העדויות בתיק ספק מסוים האם הגומות שנצפו על ידי הפקחים והמומחה נעשו כחלק מן השימוש בגלאי או כחלק מעבודות העיבוד של המטע. זאת בפרט לאור העובדה שהפקחים ראו את הנאשם 2 אוחז בגלאי, והנאשם 1 הודה שהביא את הגלאי השני למקום אולם הנאשמים לא נצפו חופרים את הגומות בפועל, והנאשם 1 עובד במטע כשגרה. לאור זאת החלטתי לזכות את הנאשמים מחמת הספק בביצועה של עבירה זו.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 יום.

ניתנה היום, י"א תמוז תשע"ט, 14 יולי 2019, במעמד הנאשמים ובאי כוחם ובהעדר ב"כ המאשימה.